

ВІД ВОЇНА ДО ФЕРМЕРА: ШКОЛА СІМЕЙНОГО ФЕРМЕРСТВА ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ

До кінця війни кількість ветеранів та членів їхніх сімей, якими опікується Міністерство у справах ветеранів України, може збільшитися з 1,2 мільйонів до 4-5 мільйонів осіб.

Зважаючи на зруйновану війною українську економіку, логічними є запитання:

- Куди наші військові повертатимуться у великих кількостях до сіл та невеликих міст по всій країні?
- Як їм заробляти на життя?
- Як найбільш ефективно суспільство може використати їхній людський потенціал?
 - Як найефективніше повернути ветеранів до цивільного життя?

Такі запитання ставлять й в багатих країнах. І знаходять відповіді.

Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є створення умов для залучення ветеранів війни до фермерства. Наприклад, у США цей напрям роботи вважають настільки серйозним, що навіть, відповідно до закону про сільське господарство (<https://www.govinfo.gov/content/pkg/BILLS-113hr2642enr/pdf/BILLS-113hr2642enr.pdf>), у тамтешньому міністерстві сільського господарства запроваджена посада *Military veterans agricultural liaison*, що можна перекласти як зв'язковий між сільським господарством та військовими ветеранами.

Законодавством США також передбачені заходи з професійного навчання ветеранів, які мають бажання стати фермерами чи вже є ними. І, звичайно, видатки на навчання: ветерани можуть розраховувати на стипендію від держави для проходження такого навчання. Ветерани, що пройшли таке навчання, можуть розраховувати на державну підтримку у відкриті та провадженні власної фермерської справи.

В брошурі, що видало Міністерство сільського господарства США, з промовистою назвою «Ваша наступна місія: сільське господарство» (<https://www.fsa.usda.gov/Assets/USDA-FSA-Public/usdafiles/Outreach/pdfs/Veterans%20Brochureweb.pdf>) записано таке:

«Ви думаєте про продовження кар'єри після служби в сільському господарстві?

Як військового ветерана, ваша підготовка лідерства, навички та перспективи можуть допомогти зберегти продовольчі постачання Америки в безпеці, зміцнити сільські та міські громади, відновити та зберегти довкілля.

Незалежно від того, повертаєтеся ви додому чи хочете розпочати нову кар'єру в сільському господарстві, Міністерство сільського господарства США може допомогти вам розпочати роботу та досягти успіху».

Досвід США щодо залучення ветеранів до сільського господарства є надзвичайно корисним для України. Власне, його вивчення наштовхнуло на думку про залучення українських ветеранів і ветеранок війни до фермерства. Ця ідея знайшла підтримку у Міністерстві у справах ветеранів України, у наших друзів з проекту «Німецько-український агрополітичний діалог».

Зрозуміло, що таких ресурсів, як має уряд США, український уряд не має. Та треба було з чогось починати. Оскільки наша Асоціація опікується проблемами навчання, дорадчого супроводу виробників сільськогосподарської продукції, сільського населення, то вирішили розпочати з навчання. Зі створення Школи сімейного фермерства для ветеранів і ветеранок війни.

Чому саме сімейного фермерства?

Причин декілька.

Сімейне фермерське господарство без створення юридичної особи (на базі фізичної особи підприємця) – це найпростіший спосіб стати сільськогосподарським товаровиробником, а, отже, отримати доступ до ресурсів державної підтримки.

Більше того, крім передбачених цим Законом видів підтримки, сімейним фермерським господарствам, які зареєстровані платниками єдиного податку четвертої групи, надається додаткова фінансова підтримка на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

На жаль, з початком війни уряд змушений був призупинити надання сільськогосподарським товаровиробникам, в тому числі сімейним фермерським господарствам, більшості видів державної підтримки. Та після війни надання державної підтримки малим фермерським господарствам, у тому числі сімейним фермерським господарствам, має й надалі залишитися пріоритетом цільової державної підтримки.

Важливо, що мікробізнес у формі сімейного фермерського господарства не потребує значних інвестицій.

А першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, де можна розпочати власну справу, передбачене Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Такі ділянки могли б основою сімейного

фермерства, сприяти соціалізації ветеранів, вирішенню їх соціально-економічних проблем. На жаль, Черезнедостатність ресурсів, навичок фермерства, більшість виділених ділянок ветеранами продається, що незабезпечує очікуваного соціально-економічного ефекту.

З проектом Школи сімейного фермерства для ветеранів і ветеранок війни наша Асоціація звернулася до Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (International Research & Exchanges Board, IREX) — міжнародної некомерційної організації, яка спеціалізується на міжнародному сприянні освіти та розвитку. І отримали підтримку цього проекту в рамках Програми реінтеграції ветеранів IREX.

Що ми плануємо зробити і вже робимо в рамках проекту «Школа сімейного фермерства для ветеранів і ветеранок? Особливо нічого нового: підготувати навчальний курс з основ сімейного фермерства; провести низку інформаційно-навчальних заходів; допомогти у створенні сімейного фермерського господарства; забезпечити дорадчий супровід господарств, створених ветеранами і ветеранками..

Та спершу маємо виявити тих осіб, які хотіли б зайнятися фермерською справою. Для цього започаткували опитування для виявлення ветеранів і ветеранок зацікавлених у створенні та розбудові сімейних фермерських господарств. Анкета для заповнення розміщена за цим посиланням: <https://forms.gle/7PXJQFy2xHjCKmaSA>. Щоб охопити якомога більшу кількість осіб, звертаємося до ветеранських організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування, територіальних громад: станьте партнерами нашої школи, повідомите про неї ветеранам і ветеранкам, членам їхніх сімей про Школу. Ми дуже розраховуємо на Вашу підтримку!

Однією із організацій США є Коаліція фермерів-ветеранів/Farmerveterancoalition (<https://farmvetco.org/>), що визначає власну місію так: «Місія Коаліції фермерських ветеранів – мобілізація ветеранів, щоб нагодувати Америку. Ми виховуємо нове покоління фермерів і лідерів харчової промисловості та створюємо життєздатну роботу та значущу кар'єру завдяки співпраці фермерських і військових громад. Ми віримо, що ветерани володіють унікальними навичками та характером, необхідними для зміцнення сільських громад і створення стійких продовольчих систем. Ми віримо, що сільське господарство пропонує мету, можливість, фізичні та психологічні переваги.

Farmer veteran coalition (<https://farmvetco.org/>) зі США підтримує практичний шлях ведення сільського господарства, обраний кожним ветераном; працює через мережу партнерств, що дозволяє ефективніше допомагати більшій кількості ветеранів, особливо тих, хто починає свою цивільну кар'єру; допомагає ветеранам із працевлаштуванням в сільськогосподарській економіці. Місія цієї організації - зробити ветеранів сильнішими фермерами, подолати їх географічну та психологічну ізоляцію через налагодження контакту між ветеранами-фермерами, формування почуття спільності серед них.

Чимало ветеранів і ветеранок України вже є успішними сільськогосподарськими підприємцями. Працюють й сільськогосподарські кооперативи, створені ветеранськими господарствами. Виявлення кращих агропрактик серед ветеранів-фермерів також є одним із завдань нашої Школи. Анкета для виявлення та опису кращих ветеранських агропрактик розміщена за посиланням: <https://forms.gle/5GzvNJrqUKVnNK2G8>). Важливо, щоб ветерани та ветеранки, які успішно займаються фермерством, формували власну спільність - ділилися своїм досвідом, знаннями, порадами з іншими ветеранам: «живі» приклади запалюють, додають впевненості тим, хто ще вагається відкривати власну справу.

Члени нашої Асоціації – сільськогосподарські дорадчі служби, сільськогосподарські дорадники та експерти дорадники мають чималі знання та досвід у справі створення сімейних ферм. Але є й інші організації, експерти, консультанти, які могли б бути корисними для ветеранських фермерських господарств. Ми прагнемо залучити до роботи нашої Школи усіх, хто готовий ділитися знаннями та досвідом з ветеранами і ветеранками. Анкета для створення Каталогу організацій-надавачів послуг ветеранам/ветеранкам у справі сімейного фермерства розміщена за посиланням: <https://forms.gle/ioqSAGsC9xuC56wu5>.

Президент України Володимир Зеленський, виступаючи на V Міжнародному волонтерському та ветеранському форумі «Там, де ми – там Україна» та наголошуючи на тому, що держава повинна зробити ветеранську політику пріоритетом своєї діяльності, сказав: «Держава зробить свою частину роботи і в управлінській сфері, і в інформаційній, і, що важливо, в освітній. Важливо робити це щодня».

Міністр у справах ветеранів України Юлія Лапунтіна якось відзначила, що «після здобуття нами військової перемоги в нашій країні буде не менш важливий другий фронт – економічний – з відновлення країни».

Ми прагнемо, щоб наша Школа сімейного фермерства для ветеранів і ветеранок війни (<http://dorada.org.ua/uk/shkola-simejnogo-fermerstva-dlya-veteraniv-ta-veteranok>) стала внеском у справу реалізації української економічної ветеранської політики, щоб фермерський бізнес наших захисників був успішним, як і їхнє повернення у цивільне життя.

Ми розуміємо, що це тільки початок важкого і довгого шляху. Тому закликаємо усіх – і людей, і організації – до партнерства у цій важливій справі! Шлях від воїна до фермера розпочинається з навчання. Разом переможемо!

*Прес-служба
Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України*